Η συμβολή του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις Γλώσσες στη διδασκαλία και στην αξιολόγηση

Άννα Κοκκινίδου, Βασιλική Μάρκου, Θωμάη Ρουσουλιώτη
και Νιόβη Αντωνοπούλου

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας
annoukared@gmail.com, vickymarkou@yahoo.gr, rousouliotith@yahoo.gr, jga@auth.gr

Abstract

The aim of this paper is to examine the use of the *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment* (CEFR) by teachers of Greek as a second/foreign language in both teaching and evaluation contexts. Moreover the present paper discusses the use of the Greek version of the CEFR through a specific survey addressed to the target-audience. The CEFR has been translated and published by the Centre for the Greek Language (2008) but there has been no evidence concerning the extent of its use at an institutional level. Thus, a questionnaire was especially designed and given out to teachers of Greek as a second/foreign language. The information collected and all the findings of the survey are presented and discussed in the paper. Finally, suggestions are made on how the CEFR can be used for lesson planning and evaluation.

1. Εισαγωγή

Σκοπός της παρούσας εισήγησης είναι να ανιχνεύσει ζητήματα που άπτονται της εφαρμογής του Κοινού Ευρωπαϊκού Πλαισίου Αναφοράς για τις Γλώσσες: *Εκμάθηση, διδασκαλία, αξιολόγηση*¹ (ΚΕΠΑ 2008, Council of Europe 2001). Η σχετική έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίου. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης των απαντήσεων στο ερωτηματολόγιο περιγράφουν και αναδεικνύουν την κατάσταση σε σχέση με τη χρήση και την εφαρμογή του ΚΕΠΑ από έλληνες εκπαιδευτικούς. Στο τέλος της εισήγησης, διατυπώνεται πρόταση για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση γλωσσικού μαθήματος με βάση το ΚΕΠΑ.

1 ΚΕΠΑ από εδώ και στο εξής.

2. Ιστορικό

Το ΚΕΠΑ δημιουργήθηκε χάρη στην εμπειρία που αποκτήθηκε από τις εφαρμογές της επικοινωνιακής προσέγγισης σε τάξεις γλωσσικής διδασκαλίας από τα τέλη περίπου της δεκαετίας του '70, αλλά και στα αποτελέσματα που προέκυψαν από τη διαπίστωση και τη γενική αποδοχή των πλεονεκτημάτων των γλωσσικών επιπέδων αναφοράς (όπως σχετικά πρόσφατα μετονομάστηκαν): Breakthrough (εισαγωγικό επίπεδο), Waystage (αρχικό επίπεδο), Threshold Level (κατώφλι ή ενδιάμεσο επίπεδο), Vantage (προχωρημένο επίπεδο), Effective Operational Proficiency (επίπεδο αποτελεσματικής επαγγελματικής επάρκειας) και Mastery (επίπεδο τέλειας γνώσης)² (van Ek 1976, van Ek & Trim 2001). Τα παραπάνω έργα συνέβαλαν σταδιακά στην αλλαγή του προσανατολισμού της μεθοδολογίας στη διδασκαλία των γλωσσών, στο σχεδιασμό και στην ανάπτυξη προγραμμάτων γλωσσικών σπουδών, στη συγγραφή βιβλίων και στην αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών. Άλλωστε, στόχος τους ήταν να συνδράμουν τον διδάσκοντα παρέχοντας τα μέσα που θα του έδιναν τη δυνατότητα να απομακρυνθεί από τη δομική διδασκαλία (ΚΕΠΑ 2008: 12) και να εφαρμόσει τεχνικές που φέρνουν τους μαθητές πιο κοντά στη ρεαλιστική χρήση της γλώσσας, έχοντας στην ουσία στη διάθεσή του έτοιμο υλικό. Η εμπειρία που αποκτήθηκε ήταν χρήσιμη και ετοίμασε το έδαφος για τη δημιουργία ενός πλαισίου που θα καθόριζε όχι τόσο την υιοθέτηση μιας κοινής μεθοδολογίας διδασκαλίας όσο την επίτευξη ενός κοινού στόχου: την αποτελεσματική διδασκαλία/εκμάθηση γλωσσών. Και αυτό είναι το ΚΕΠΑ, μεταφρασμένο σήμερα, σε 39 γλώσσες, μεταξύ των οποίων και η ελληνική. Το ΚΕΠΑ αποτελεί το μέσο, το εργαλείο που αποβλέπει σε μια καλά οργανωμένη και συγκροτημένη «άσκηση ενιαίας γλωσσικής πολιτικής» για την ενίσχυση και ανάπτυξη της πολυγλωσσίας, η οποία είναι αναγκαία πλέον, λόγω των πιο στενών και συχνών συνεργασιών μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών σε όλα τα επίπεδα της κοινωνικής ζωής, αλλά και της μετακίνησης πληθυσμών που παρατηρείται τις τελευταίες δεκαετίες.

Επιγραμματικά, την πλέον πρόσφατη θεσμική υποστήριξη του ΚΕΠΑ συνιστά η έκδοση της Σύστασης (R) 7/2008 της Επιτροπής των αρμόδιων υπουργών των κρατών-μελών³. Η Σύσταση αυτή επιβεβαιώνει για άλλη μια φορά και προωθεί τους κύριους στόχους του ΚΕΠΑ που είναι συνοπτικά οι ακόλουθοι:

- η δημιουργία ευνοϊκών όρων για τη χρήση του ΚΕΠΑ ως συνεκτικού, διάφανου και αποτελεσματικού εργαλείου για την πολυγλωσσική εκπαίδευση, έτσι ώστε να προωθείται η δημοκρατική πολιτικότητα, η κοινωνική συνοχή και ο διαπολιτισμικός διάλογος

2 Για αναλυτικές περιγραφές των επιπέδων βλ. στη διεύθυνση: http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/DNR_EN.asp.

3 Για το θέμα αυτό βλ. αναλυτικότερα στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/cadre_en.asp

- η προώθηση και ενίσχυση της συνεργασίας ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς φορείς και της αμοιβαίας αναγνώρισης των γλωσσικών προσόντων στην ξένη/δέυτερη γλώσσα
- η καθοδήγηση για τη λήψη μέτρων σε επίπεδο εκπαιδευτικών συστημάτων και την ανάπτυξη και διατήρηση της πολυγλωσσίας
- η ενθάρρυνση των μαθητών, καθηγητών, εκπαιδευτών των καθηγητών, συντακτών προγραμμάτων σπουδών και εγχειριδίων, των εξεταστικών φορέων και των ιθυνόντων της εκπαιδευτικής πολιτικής για την υιοθέτηση των αρχών και της προσέγγισης του ΚΕΠΑ και του *Ευρωπαϊκού Γλωσσικού Φακέλου*, ο οποίος βασίζεται στο ΚΕΠΑ, σε θέματα διδασκαλίας, εκμάθησης και αξιολόγησης της απόδοσης και επίδοσης των μαθητών

Ως εκ τούτου, το ΚΕΠΑ απευθύνεται κάθετα και οριζόντια σε όλους τους παράγοντες που ασκούν γλωσσική πολιτική σε σχέση με τη δεύτερη/ξένη γλώσσα. Είναι ταυτόχρονα ένα πολυσύνθετο, δυναμικό και βασικό έργο αναφοράς και για άλλα γλωσσικά εργαλεία που αναπτύσσει ή μπορεί να αναπτύξει το Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣτΕ). Το ΚΕΠΑ διατυπώνει ένα γενικό και συνολικό πλαίσιο, κατάλληλο για ενιαία εφαρμογή σε πολλές διαφορετικές εκπαιδευτικές πραγματικότητες, με αποκορύφωμα την καθιέρωση της γνωστής κλίμακας σε έξι κοινά επίπεδα γλωσσομάθειας από το Α1 ως το Γ2⁴. Επισημαίνεται πως η κλίμακα των επιπέδων γλωσσομάθειας έχει υιοθετηθεί και εφαρμόζεται, με την κοινή ονομασία των επιπέδων Α1-Γ2, για την πιστοποίηση του επιπέδου γλωσσομάθειας από σχετικούς φορείς, δημόσιους και μη, όχι μόνο σε πανευρωπαϊκό επίπεδο αλλά και σε χώρες εκτός Ευρώπης (Καναδάς, Ιαπωνία, Νότιος Αφρική κ.ά.). Παράλληλα διαπιστώνεται ότι και οι επιμέρους αρχές του είναι χρήσιμες σε όλα τα στάδια της γλωσσικής διαδρομής, δηλαδή στους σημαντικούς πυλώνες της εκμάθησης, διδασκαλίας και αξιολόγησης.

Σε σχέση τώρα με την ελληνική εκδοχή του ΚΕΠΑ, η ελληνική μετάφραση⁵ ανατέθηκε στο Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας και σε μια ομάδα συνεργατών/συνεργατιδών υπό την καθοδήγηση και την επιστημονική ευθύνη των καθηγητών του Α.Π.Θ. κ. Στάθης Ευσταθιάδη και κ. Αναστάσιου Τσαγγαλίδη. Το ΚΕΠΑ αναρτήθηκε για πρώτη φορά στο διαδίκτυο, το 2005, στην ιστοσελίδα του ηλεκτρονικού Κόμβου του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας, ενώ από το 2008 εκδόθηκε και διατίθεται μόνο σε έντυπη μορφή.

4 Α1-Στοιχειώδης Γνώση, Α2-Βασική Γνώση, Β1-Μέτρια Γνώση, Β2-Καλή Γνώση, Γ1-Πολύ Καλή Γνώση και Γ2-Αριστη Γνώση είναι οι επίσημες ονομασίες-χαρακτηρισμοί που υιοθετήθηκαν για την ελληνική γλώσσα από το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

5 Συμβατική υποχρέωση του ΚΕΓ και των μεταφραστών ήταν η ακριβής μετάφραση του έργου στα ελληνικά και όχι η προσαρμογή του στην ελληνική γλώσσα.

3. Υπάρχουσα κατάσταση

Πέρα από τη μετάφραση και έκδοση του ΚΕΠΑ, το Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας και ειδικότερα το Τμήμα Στήριξης και Προβολής της Ελληνικής Γλώσσας κάνει διεξοδική χρήση του έργου και προωθεί τόσο την εφαρμογή του ΚΕΠΑ στη διδασκαλία της ελληνικής, όσο και των άλλων έργων, όπως ο *Ευρωπαϊκός Φάκελος Γλωσσομάθειας* και το πλέον πρόσφατο CLIL⁶ που διέπονται από τις αρχές του, υπό την επιστημονική καθοδήγηση της διευθύντριας του Τμήματος, κ. Νιόβης Αντωνοπούλου. Αλλωστε, το ίδιο το σύστημα της πιστοποίησης επάρκειας της ελληνομάθειας συντάχθηκε και οργανώθηκε από την αρχή (1997) βάσει των επιπέδων αναφοράς που προαναφέρθηκαν και των δοκιμαστικών τότε εφαρμογών του ΚΕΠΑ, κυρίως στο DIALANG (διαγνωστικό σύστημα γλωσσομάθειας για 14 ευρωπαϊκές γλώσσες).

Το ΚΕΠΑ, βέβαια, δεν έχει μόνο πλεονεκτήματα. Έχει και μειονεκτήματα, όπως άλλωστε κάθε έργο που εφαρμόζεται για πρώτη φορά. Βασικό του μειονέκτημα που αφορά κυρίως τους εκπαιδευτικούς είναι η δυσκολία που παρουσιάζει η κατανόησή του. Δεν μπορεί να θεωρηθεί ως εύληπτο κείμενο και αυτό πιθανότατα οφείλεται στο γεγονός ότι έγινε προσπάθεια μέσα σε 300 περίπου σελίδες να δοθεί όλο το σκεπτικό και η φιλοσοφία του προσανατολισμού που επιδιώκεται να έχει η γλωσσική διδασκαλία (Keedle 2004, Weir 2005). Το παραπάνω δεδομένο, πιθανόν, αποτελεί μια από τις αιτίες της καθυστέρησης της υιοθέτησης και της εφαρμογής του.

Επιπλέον, προβλήματα, που έχουν προκαλέσει πολλές συζητήσεις, σχετίζονται με τη διαβάθμιση των διαφορετικών επιπέδων και εν μέρει των περιγραφητών τους στην εξαβάθμη κλίμακα γλωσσομάθειας που προτείνεται από το ΚΕΠΑ (Fulcher 2004). Η πιο κοινή ερώτηση, είναι «Πού τελειώνει το ένα επίπεδο και πού αρχίζει το επόμενο;». Η ερώτηση αυτή αντικατοπτρίζει μία πάγια δυσκολία στο διαχωρισμό των επιπέδων και στη δημιουργία κλιμάκων γλωσσομάθειας. Ως εκ τούτου γίνονται σχετικές έρευνες και ανταλλάσσονται απόψεις προκειμένου να βρεθεί κάποια σχετικά ικανοποιητική απάντηση. Ωστόσο, μπορούμε να επωφεληθούμε από τα πλεονεκτήματα που προσφέρονται από την υιοθέτηση του ΚΕΠΑ και να τα εφαρμόσουμε τόσο στη διδασκαλία των ξένων γλωσσών όσο και στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας.

4. Η έρευνα: Σχεδιασμός και υλοποίηση

Η έρευνα που παρουσιάζεται σχεδιάστηκε με σκοπό να διερευνηθεί η διάδοση και η χρήση του ΚΕΠΑ στο πλαίσιο διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας. Το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσο είναι γνωστό το ΚΕΠΑ-δέκα και πλέον χρόνια μετά τη δημιουργία του- και πόσο έχει προχωρήσει η εφαρμογή του.

⁶ Ο όρος στα ελληνικά αποδίδεται ως Ολοκληρωμένη Εκμάθηση Περιεχομένου και Γλώσσας.

Προκειμένου να εξετάσουμε πώς χρησιμοποιείται και αποτυπώνεται στη γλωσσική διδασκαλία και αξιολόγηση το ΚΕΠΑ και τι είδους σχέση έχει αναπτυχθεί ανάμεσα στο έργο και τους χρήστες του, συντάχθηκε ένα ειδικό ερωτηματολόγιο⁷. Στο πρώτο μέρος της έρευνας οι συμμετέχοντες καλούνται να απαντήσουν σε ερωτήσεις που αφορούν την επαγγελματική τους ιδιότητα, τον φορέα εργασίας τους, τις γλώσσες που χρησιμοποιούν στο χώρο εργασίας τους και τον τομέα απασχόλησής τους.

Στο δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου, οι συμμετέχοντες ερωτούνται αρχικά σε ποιο βαθμό πιστεύουν ότι είναι εξοικειωμένοι με το ΚΕΠΑ (ερώτημα 1) και σε ποια γλώσσα το χρησιμοποιούν (ερώτημα 2). Στόχος της δεύτερης ερώτησης είναι να διερευνηθεί η διάδοση της ελληνικής έκδοσης, καθώς η εκδοχή του ΚΕΠΑ στην αγγλική και άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες προηγήθηκε της ελληνικής. Ως επέκταση του ερωτήματος 2, δίνεται το ερώτημα 3, στο οποίο οι συμμετέχοντες στην έρευνα απαντούν με σαφήνεια, αν γνωρίζουν την ελληνική έκδοση του ΚΕΠΑ⁸.

Στη συνέχεια διερευνάται η γνώση των κοινών επιπέδων αναφοράς για τις γλώσσες⁹ (ερώτημα 4), ενώ το επόμενο ερώτημα (ερώτημα 5) αφορά τη χρήση του ΚΕΠΑ. Στο ερώτημα αυτό δόθηκαν στους συμμετέχοντες εννέα επιλογές που αφορούν τη χρήση του ΚΕΠΑ αλλά και η δυνατότητα ελεύθερης απάντησης από τους συμμετέχοντες. Το ερώτημα τέθηκε με βάση την υπόθεση ότι οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα χρησιμοποιούν το ΚΕΠΑ για συγκεκριμένες εργασίες, όπως η κατάταξη μαθητών σε επίπεδα και η αξιολόγησή τους και πιθανόν και για άλλους λόγους. Η διερεύνηση αυτού του πεδίου πραγματοποιείται και με την επόμενη ερώτηση (ερώτημα 6), στο οποίο οι συμμετέχοντες στην έρευνα καλούνται να απαντήσουν πόσο συχνά χρησιμοποιούν το ΚΕΠΑ, ενώ με ερώτηση ανοιχτού τύπου (ερώτημα 10), στη συνέχεια, ζητείται να διευκρινίσουν ποια κεφάλαια χρησιμοποιούν περισσότερο. Ανοιχτού τύπου ερωτήματα διατυπώθηκαν και για τα οφέλη (ερώτημα 11) και τα προβλήματα (ερώτημα 12) που πιθανόν να αντιμετωπίζουν οι χρήστες του ΚΕΠΑ.

Μέσω του ερωτηματολογίου επιχειρήθηκε, επίσης, να διερευνηθούν επιμέρους θέματα, όπως η παροχή πληροφόρησης και εκπαίδευσης/επιμόρφωσης σχετικά με το ΚΕΠΑ. Συγκεκριμένα, στο ερώτημα 7 οι συμμετέχοντες ερωτώνται ποια ήταν η πρώτη πηγή πληροφόρησής τους για το ΚΕΠΑ, ενώ στο ερώτημα 8 τίθεται το ερώτημα αν οι συμμετέχοντες έχουν λάβει επίσημη ενημέρωση/εκπαίδευση/ επιμόρφωση πάνω σε αυτό. Τέλος, μία παράπλευρη σχετική πληροφορία που ζητήθηκε ήταν η χρήση άλλων έργων του Συμβουλίου της Ευρώπης (ερώτημα 9).

7 Το ερωτηματολόγιο της έρευνας βρίσκεται αναρτημένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.greeklanguage.gr/certification/sites/greeklanguage.gr/certification/files/erwthmatologio_cEFR_final.doc. Σχετικές εργασίες έχουν γίνει από το Συμβούλιο της Ευρώπης (Δεκέμβριος 2005): <http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Surveyresults.pdf>

8 Το ερώτημα αυτό κρίθηκε απαραίτητο, καθώς διατυπώθηκε η υπόθεση ότι ορισμένοι διδάσκοντες-ερευνητές ενδεχομένως να γνωρίζουν την ελληνική έκδοση του ΚΕΠΑ (ερώτημα 3), αλλά να χρησιμοποιούν στην εργασία τους μία ξενόγλωσση έκδοση (ερώτημα 2).

9 Πρόκειται για τα επίπεδα Α1-Γ2.

Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε ηλεκτρονικά σε 120 παραλήπτες της λίστας διδασκόντων που έχει δημιουργηθεί από το Τμήμα Στήριξης και Προβολής του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας. Οι συγκεκριμένοι διδάσκοντες απάντησαν θετικά στην επιστολή διερεύνησης ενδιαφέροντος σχετικά με τη συμμετοχή τους στην έρευνα για το ΚΕΠΑ. Από αυτούς τελικά οι 35 συμμετείχαν στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και για αυτό αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας που πραγματοποιήθηκε. Το μέγεθος του δείγματος είναι ενδεικτικό, αλλά τα αποτελέσματα που προήλθαν από τη στατιστική ανάλυση περιλαμβάνουν ένα ικανοποιητικό εύρος απαντήσεων όσον αφορά την ποιοτική έρευνα του θέματος που μας ενδιαφέρει.

4.1. Το προφίλ των συμμετεχόντων στην έρευνα

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ασχολούνται με τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας σε ποσοστό 35%. Σχεδόν ισόποσα απασχολούνται στην πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια ή τριτοβάθμια εκπαίδευση (10-12% ανά βαθμίδα εκπαίδευσης). Λιγότεροι ασχολούνται με τη διδασκαλία στην ιδιωτική εκπαίδευση (6%). Το 15% των συμμετεχόντων έχει εμπειρία σε εξετάσεις γλωσσομάθειας. Λιγότερο από το 4% των συμμετεχόντων στην έρευνα ασχολείται με άλλα θέματα, όπως είναι η διδασκαλία, η συμβουλευτική καθηγητών και η έρευνα (γράφημα 1).

Γράφημα 1. Προφίλ των συμμετεχόντων στην έρευνα για το ΚΕΠΑ

5. Αποτελέσματα της έρευνας

Όσον αφορά τα αποτελέσματα της έρευνας, αρχικά προκύπτουν συμπεράσματα για το βαθμό εξοικείωσης με το ΚΕΠΑ των συμμετεχόντων στην έρευνα. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα παρουσιάζουν μέτρια γνώση του ΚΕΠΑ (ποσοστό 38%). Ένα μεγάλο μέρος των συμμετεχόντων (33%) γνωρίζει πολύ το ΚΕΠΑ, ενώ ένας στους τέσσερις το γνωρίζει σε μικρό βαθμό. Τα αποτελέσματα αυτά είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικά, καθώς δεν εντοπίστηκε καθολική άγνοια του ΚΕΠΑ σε καμία περίπτωση, ενώ σε γενικές γραμμές δηλώνεται από τους συμμετέχοντες μέτριο προς καλό και πολύ καλό επίπεδο γνώσης του (γράφημα 2).

Γράφημα 2. Βαθμός εξοικείωσης με το ΚΕΠΑ

Στο ερώτημα σχετικά με τη γλώσσα στην οποία χρησιμοποιούν οι συμμετέχοντες το ΚΕΠΑ επιβεβαιώθηκε η αρχική υπόθεση, καθώς οι περισσότεροι χρησιμοποιούν την αγγλική έκδοσή του. Ακολουθούν η ισπανική, η γερμανική και η ιταλική έκδοση (γράφημα 3). Οι συμμετέχοντες χρησιμοποιούν τις ξενόγλωσσες εκδόσεις, παρόλο που γνωρίζουν την ύπαρξη της ελληνικής έκδοσης. Στη σχετική ερώτηση που αφορά τη γνώση της ελληνικής έκδοσης του ΚΕΠΑ (γράφημα 4) μόνο 21% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι δεν τη γνωρίζει καθόλου. Οι υπόλοιπες απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα κυμαίνονται μεταξύ μικρού (21%), μέτριου (12%) και μεγάλου (42%) βαθμού γνώσης της.

Διαπιστώνεται στο σημείο αυτό ότι συμμετέχοντες στην έρευνα γνωρίζουν την ελληνική έκδοση του ΚΕΠΑ, αλλά δεν τη χρησιμοποιούν. Μία πιθανή αιτία είναι το γεγονός ότι οι ξενόγλωσσες εκδόσεις προηγήθηκαν της ελληνικής¹⁰ κι επιπλέον διατίθενται δωρεάν στο διαδίκτυο σε σελίδες που κάθε χρήστης έχει ελεύθερη πρόσβαση.

10 Σύμφωνα με τα δεδομένα της έρευνας, εντοπίζεται η τάση οι χρήστες να χρησιμοποιούν το ΚΕΠΑ στη γλώσσα που τους ενδιαφέρει να διδάξουν ή στην αγγλική γλώσσα, στην οποία έγινε και η πρωτότυπη έκδοσή του. Έπειτα, όμως, από την έντυπη έκδοση του ΚΕΠΑ στην ελληνική γλώσσα, κρίνεται σκόπιμο να γίνουν περαιτέρω προσπάθειες για την αξιοποίηση της ελληνικής έκδοσης, τουλάχιστον από τους διδάσκοντες την ελληνική γλώσσα ως δεύτερη/ξένη.

Γράφημα 3. Γλώσσες χρήσης του ΚΕΠΑ

Γράφημα 4. Βαθμός γνώσης ελληνικής έκδοσης του ΚΕΠΑ

Το επόμενο ερώτημα αφορά τη χρήση του πλέον διαδεδομένου στοιχείου του ΚΕΠΑ, των κοινών επιπέδων αναφοράς για τις γλώσσες¹¹. Τρεις στους τέσσερις συμμετέχοντες απάντησαν ότι τα γνωρίζουν (γράφημα 5). Το ποσοστό αυτό είναι ικανοποιητικό αλλά κρίνεται χρήσιμη η περαιτέρω διάδοση του ΚΕΠΑ για να γνωρίσει το σύνολο των διδασκόντων τα επίπεδα γλωσσομάθειας, καθώς αποτελούν αναμφισβήτητη τη σημαντικότερη συμβολή του.

Το παραπάνω συμπέρασμα επιβεβαιώνεται και από την ερώτηση σχετικά με τους λόγους χρήσης του ΚΕΠΑ (γράφημα 6). Ειδικότερα ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες στην έρευνα να διευκρινίσουν για ποιο λόγο χρησιμοποιούν το ΚΕΠΑ. Στο ερώτημα αυτό κυριαρχούν οι απαντήσεις που σχετίζονται με τα επίπεδα γλωσσομάθειας. Οι ερωτηθέντες ανατρέχουν στο ΚΕΠΑ για γενικές πληροφορίες σχετικά με την εξάβαθμη

11 Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται οι κλίμακες και οι ειδικοί περιγραφητές για κάθε δεξιότητα.

Γράφημα 5. Γνώση Κοινών Επιπέδων Αναφοράς για τις γλώσσες

κλίμακα γλωσσομάθειας (ποσοστό 21%), για ειδικές πληροφορίες σχετικά με τις δεξιότητες ανά επίπεδο (17%) και για τις περιγραφικές κλίμακες των επιπέδων (14%).

Μια ιδιαίτερα σημαντική και χρήσιμη πληροφορία που προκύπτει από τις απαντήσεις στο ερώτημα 6 είναι ότι οι συμμετέχοντες στην έρευνα χρησιμοποιούν το ΚΕΠΑ για τη διδασκαλία των γλωσσών (ποσοστό 14%) αλλά και για το σχεδιασμό και την οργάνωση του μαθήματός τους (ποσοστό 17%)¹². Λιγότεροι συμμετέχοντες το χρησιμοποιούν για τη διαμόρφωση αναλυτικών προγραμμάτων και για την οργάνωση συστήματος πιστοποίησης, γεγονός που ερμηνεύεται εύκολα, καθώς δεν είναι τόσο μεγάλος ο αριθμός των ατόμων που ασχολούνται με το σχεδιασμό εκπαιδευτικής πολιτικής και οργανώνουν εξετάσεις γλωσσομάθειας.

Ακολούθως, ζητήσαμε από τους ερωτηθέντες να μας εκφράσουν την άποψή τους για δύο πολύ σημαντικά ζητήματα και ειδικότερα για το ποια είναι τόσο τα οφέλη (ερώτημα 11) όσο και τα προβλήματα (ερώτημα 12) από τη χρήση του ΚΕΠΑ. Στα ερωτήματα αυτά υπήρχε δυνατότητα ελεύθερης συμπλήρωσης. Ακολούθησε ομαδοποίηση των απαντήσεων και προέκυψαν τα δεδομένα των γραφημάτων 7 και 8.

Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα, όπως έχουν καταγραφεί στο γράφημα 6, αναδεικνύουν ένα γεγονός εν πολλοίς αναμενόμενο. Οι χρήστες του ΚΕΠΑ, δηλαδή, ενδιαφέρονται κυρίως για τους περιγραφητές των επιπέδων για καθεμιά από τις τέσσερις γλωσσικές δεξιότητες, τις κλίμακες και τις παραμέτρους χρήσης της γλώσσας (κεφάλαια 3 και 4 του έργου). Σημαντική είναι, επίσης, και η δήλωση από τους συμμετέχοντες στην έρευνα για τη χρήση του ΚΕΠΑ για το σχεδιασμό γλωσσικών μαθημάτων. Αξίζει τον κόπο να σημειωθεί, τέλος, πως στο συγκεκριμένο ερώτημα είχαν τη δυνατότητα οι

12 Τα αποτελέσματα αυτά αποδεικνύουν ότι η διδακτική πρόταση που ακολουθεί στο β' μέρος της παρουσίασης και ο πίνακας 10 που παρουσιάζει τα κεφάλαια του ΚΕΠΑ που αξιοποιούνται στις διάφορες φάσεις της διδασκαλίας είναι στοιχεία πολύτιμα για το διδάσκοντα.

Γράφημα 6. Λόγοι χρήσης του ΚΕΠΑ

Γράφημα 7. Οφέλη από τη χρήση του ΚΕΠΑ

συμμετέχοντες να δώσουν περισσότερες από μια απαντήσεις, γεγονός που επηρέασε την ποσοστιαία ανάλυση των δεδομένων της έρευνας.

Σε σχέση με τα οφέλη από τη χρήση του ΚΕΠΑ οι ερωτηθέντες έδωσαν μία ποικιλία απαντήσεων, αναμενόμενων και μη. Το μεγαλύτερο ποσοστό των απαντήσεων και πάλι αφορά τα επίπεδα γλωσσομάθειας, από το A1 ως το Γ2, σε καθεμιά από τις τέσσερις δεξιότητες, καθώς οι ερωτηθέντες αξιοποιούν το ΚΕΠΑ για να διευκρινίζουν, να

ελέγχουν και να πιστοποιούν τις απαιτούμενες γνώσεις και δεξιότητες ανά γλωσσικό επίπεδο. Έπεται γενικά η αξιολόγηση, ενώ ισότιμη ποσόστωση σημειώνεται στα υπόλοιπα οφέλη που καταγράφονται στο γράφημα 7. Αξιοσημείωτη είναι η αναφορά που γίνεται στην αυτοαξιολόγηση -καθώς, σύμφωνα με τον Little (2006: 2), μέσω του ΚΕΠΑ αυξάνεται η αυτονομία των διδασκόντων και κυρίως των διδασκομένων κατά τη διαδικασία διδασκαλίας και γενικότερα εκμάθησης της γλώσσας- και στην επιλογή μεθόδων διδασκαλίας, που δεν είχαν προβλεφεί στο ερωτηματολόγιό μας στο ερώτημα 5 σχετικά με τις χρήσεις του ΚΕΠΑ. Τέλος, αναδείχθηκε και το όφελος χρήσης του ΚΕΠΑ ως μέτρου συγκριτικής παρουσίας διαφορετικών γλωσσών, αν και η παρατήρηση αυτή επιδέχεται περαιτέρω διερεύνηση.

Ωστόσο, τα οφέλη από τη χρήση του ΚΕΠΑ συνυπάρχουν με αρκετά προβλήματα από τη χρήση του (γράφημα 8). Ένας στους τέσσερις συμμετέχοντες δηλώνει ότι το ΚΕΠΑ του φαίνεται λεπτομερές και περίπλοκο. Ακολουθεί ως πρόβλημα ο μεγάλος όγκος των πληροφοριών που παρέχει. Συνεχίζοντας, μετά τα προβλήματα που αφορούν κυρίως τη δομή του ΚΕΠΑ, ακολουθεί η απάντηση σχετικά με την ασάφεια του περιεχομένου του (ποσοστό 13%). Το ΚΕΠΑ, τονίζεται για μια ακόμη φορά ότι είναι συνολικά ένα «δαιδαλώδες» έργο που καλύπτει ένα ευρύτατο φάσμα δραστηριοτήτων, προβλέψεων και προδιαγραφών σε σχέση με τη γλώσσα, γεγονός που δικαιολογεί και την παραπάνω απάντηση. Τα δύο αυτά στοιχεία, ο πολυσύνθετος χαρακτήρας του και η ροή ενός μεγάλου όγκου πληροφοριών, καθιστούν το ΚΕΠΑ αρκετά «δύσχηστο» σύμφωνα με τα δεδομένα της παρούσας έρευνας.

Ένα ακόμα πρόβλημα που αναφέρθηκε είναι η άγνοια του ΚΕΠΑ από το ευρύ κοινό, το γεγονός δηλαδή ότι σημαντικός αριθμός ανθρώπων που εμπλέκεται στην εκπαιδευτική διαδικασία δεν γνωρίζει την ύπαρξή του και άρα δυσχαιρένεται η χρήση του. Το στοιχείο αυτό συνάδει με την ασυμβατότητα που υφίσταται ανάμεσα στα Αναλυτικά Προγράμματα και στο ΚΕΠΑ. Τα ελληνικά αναλυτικά προγράμματα που αφορούν τα γλωσσικά μαθήματα που διδάσκονται στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα δεν έχουν

Γράφημα 8. Κύρια προβλήματα από τη χρήση του ΚΕΠΑ

προσαρμόσκει στις αρχές του ΚΕΠΑ και επομένως ο διδάσκων έχει περιορισμένες δυνατότητες αξιοποίησής του στη δημόσια εκπαίδευση¹³.

Μία επιπλέον δυσκολία που σχετίζεται με τα επίπεδα γλωσσομάθειας είναι η οριοθέτησή τους αλλά και η οριοθέτηση των δεξιοτήτων ανά επίπεδο. Για το λόγο αυτό δημιουργήθηκαν περαιτέρω κλίμακες (π.χ. B1+), ενώ ορισμένοι εξεταστικοί φορείς δημιουργούν εξεταστικές δοκιμασίες διαβαθμισμένης δυσκολίας μεταξύ 2 επιπέδων (π.χ. κοινή δοκιμασία για τα επίπεδα A1 και A2). Βέβαια, το πρόβλημα διαβάθμισης των επιπέδων χρειάζεται περαιτέρω έρευνα, για να επιλυθεί (χρήση κογροα, λογισμικά αναγνωσιμότητας κειμένων, εμπειρικές έρευνες).

Το τελευταίο μειονέκτημα που εντοπίστηκε όσον αφορά τη χρήση του ΚΕΠΑ είναι το ζήτημα της πιθανής ομογενοποίησης από τη μαζική χρήση μίας κοινής μεθοδολογίας από όλους τους εμπλεκόμενους με τη γλωσσική πολιτική. Το ΚΕΠΑ, σύμφωνα με απαντήσεις των ερωτηθέντων, υπάρχει κίνδυνος να περιορίσει τη δημιουργικότητα. Όμως, σύμφωνα με τα λεγόμενα των συγγραφέων του ίδιου του ΚΕΠΑ, θεωρείται ένα πολύ ευέλικτο έργο που δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες να εφαρμόσουν οποιαδήποτε διδακτική μέθοδο, αρκεί να έχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα όπως αυτά ορίζονται στο ΚΕΠΑ για την αποτελεσματική χρήση της γλώσσας (ΚΕΠΑ 2008: 11, Council of Europe 2001: 1).

Ένα από τα σημαντικότερα σημεία της έρευνας ήταν η ερώτηση ανοιχτού τύπου σχετικά με τις προτάσεις των ερωτηθέντων για τη χρήση ή εφαρμογή του ΚΕΠΑ στους τομείς των ενδιαφερόντων τους. Στο γράφημα 9 παρουσιάζονται ομαδοποιημένες οι απαντήσεις των ερωτηθέντων.

Η κύρια πρόταση που διατυπώνουν οι ερωτηθέντες αφορά τη χρήση του ΚΕΠΑ για την ανάπτυξη/οργάνωση αναλυτικών προγραμμάτων σε γλωσσικά προγράμματα.

Γράφημα 9. Προτάσεις για περαιτέρω χρήση ή εφαρμογή του ΚΕΠΑ

13 Περαιτέρω έρευνα σε σχέση με τις δυνατότητες εναρμόνισης των αναλυτικών προγραμμάτων με το ΚΕΠΑ προτείνεται από την παρούσα εργασία.

Βέβαια το ΚΕΠΑ ήδη αποτελεί το βασικό σημείο αναφοράς για τη σύνταξη αναλυτικών προγραμμάτων, αλλά ενδείκνυται, και ως γενικό πλαίσιο, για το σχεδιασμό προγραμμάτων γλωσσικών μαθημάτων. Ειδικά για τη διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας σε σχολεία στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση προτείνεται να δημιουργηθεί αναλυτικό πρόγραμμα διδασκαλίας στηριγμένο στο ΚΕΠΑ.

Επιπλέον, προτείνεται, με ίσο αριθμό απαντήσεων, η απλούστευση του ΚΕΠΑ, η πιλοτική του εφαρμογή στις τάξεις γλωσσικής διδασκαλίας, η παροχή περαιτέρω εξειδικευμένων πληροφοριών και η υιοθέτησή του και από όλους τους φορείς που εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αναμφίβολα, η υιοθέτηση του ΚΕΠΑ από διάφορους φορείς γλωσσικής πολιτικής θα διευκολύνει το έργο των διδασκόντων. Η ενέργεια αυτή αποτελεί σημαντικό βήμα για τη γλωσσική διδασκαλία. Την παραπάνω άποψη πιθανότατα υιοθετούν και οι διδάσκοντες την ελληνική γλώσσα ως ξένη στην Αμερική. Για αυτό, στο πλαίσιο της έρευνας, προτείνουν να υπάρξει προβολή και διάδοσή του ΚΕΠΑ στη συγκεκριμένη ήπειρο. Άλλωστε, η πραγματοποίηση επιμορφωτικών σεμιναρίων σε σχέση με το ΚΕΠΑ, που προτείνονται από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, είναι δυνατό να βοηθήσει τόσο στη διάδοσή του όσο και στη βελτίωση της ποιότητας του εκάστοτε γλωσσικού μαθήματος.

Οι συμμετέχοντες στην έρευνα, επίσης, ζητούν να γίνονται αναλυτικότερες αναφορές στη διδασκαλία σε παιδιά. Η πρόταση αυτή θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη, καθώς οι διαφορετικές ηλικιακές ομάδες έχουν διαφορετικές ανάγκες διδασκαλίας και αξιολόγησης οι οποίες απαιτείται να καλυφθούν. Έτσι, για παράδειγμα, στο επίπεδο Α1 ενηλίκων, μπορεί αντικείμενο εξέτασης να αποτελεί η συμπλήρωση μιας αίτησης για δάνειο, ενώ στο ίδιο επίπεδο για παιδιά, η εξεταστική δοκιμασία θεματικά θα πρέπει να πηγάζει από την καθημερινότητα των παιδιών (γράψε μία πρόσκληση σε πάρτι, φτιάξε μία αφίσα για τα ζώα κτλ.).

Τέλος, η πρόταση που διατυπώθηκε σχετικά με τη δημιουργία περισσότερων υποεπιπέδων σε σχέση με τα επίπεδα γλωσσομάθειας που ορίζει το ΚΕΠΑ χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση, διότι ήδη έχουν προταθεί στο ΚΕΠΑ (2008: 67-72), υποεπίπεδα γλωσσομάθειας. Με αυτό το σκεπτικό προτείνεται η προώθηση, μέσω του ΚΕΠΑ, της σταδιακής διδασκαλίας και αφομοίωσης της ύλης εντός του ίδιου επιπέδου, προκειμένου ένας μαθητής να οδηγηθεί από το ένα επίπεδο γλωσσομάθειας στο επόμενο. Κάτι τέτοιο, όμως, απαιτείται να γίνει με προσοχή, ώστε να μην γίνει το έργο ακόμα πιο περίπλοκο, αφού όπως φαίνεται και από τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, είναι έντονο το αίτημα για απλούστευση του ΚΕΠΑ.

6. Συμπεράσματα από την ανάλυση των απαντήσεων των συμμετεχόντων

Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας περιγράφουν και αναδεικνύουν την κατάσταση σε σχέση με το ΚΕΠΑ και τους συμπεριλαμβανόμενους στη λίστα διδασκόντων του

τιμήματος Στήριξης και Προβολής του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας. Όσον αφορά τους σχεδιαστές γλωσσικής πολιτικής γίνεται σαφές ότι προέχει να το εφαρμόσουν τόσο στα αναλυτικά προγράμματα όσο και στις μεθοδολογικές προδιαγραφές που προτείνουν προς υιοθέτηση, να το διαδώσουν στους διδάσκοντες και να επιμορφώσουν τους ενδιαφερομένους σχετικά με τις εφαρμογές του.

Για τους ερευνητές του ΚΕΠΑ γίνεται ξεκάθαρο ότι από τη μια μεριά χρειάζεται αποσαφήνιση και απλούστευση των δυσνόητων και πολύπλοκων εννοιών, ενώ από την άλλη υπάρχει η ανάγκη παροχής εξειδικευμένων πληροφοριών από το ΚΕΠΑ σε πεδία όπως η διδασκαλία σε παιδιά, η δημιουργία υποεπιπέδων, η διερεύνηση των ορίων μεταξύ των επιπέδων αλλά και μεταξύ διαφορετικών γλωσσών.

Σε σχέση με την ελληνική έκδοση του ΚΕΠΑ ένα βασικό συμπέρασμα είναι η ανάγκη παροχής του κειμένου προς τους διδάσκοντες, ερευνητές και άλλους ενδιαφερομένους. Όπως διαπιστώθηκε και προαναφέρθηκε, οι συμμετέχοντες χρησιμοποιούν το ΚΕΠΑ, αλλά όχι στην ελληνική του έκδοση. Κρίνεται σκόπιμο το ΚΕΠΑ να γίνει γνωστό σε όλες τις πληθυσμιακές ομάδες που αφορά για τον πρόσθετο λόγο ότι η επιμελημένη μετάφρασή του θα παρέχει μία κοινή ορολογία και θα αποτελεί γλωσσικά κοινό σημείο αναφοράς των φιλολόγων και γλωσσολόγων που διδάσκουν και μελετούν την ελληνική γλώσσα. Ακολουθεί πρόταση αξιοποίησης του ΚΕΠΑ κατά τη γλωσσική διδασκαλία.

7. Παράδειγμα αξιοποίησης του ΚΕΠΑ κατά τη γλωσσική διδασκαλία

Σε αυτό το σημείο καταγράφεται, μέσω ενός παραδείγματος, ο ρόλος του ΚΕΠΑ κατά τη γλωσσική διδασκαλία. Γενικά, οι χρήστες του ΚΕΠΑ, όπως διαπιστώθηκε και από την εμπειρική έρευνα, εστιάζουν το ενδιαφέρον τους στα επίπεδα γλωσσομάθειας, στους περιγραφητές και στη χρήση της γλώσσας. Πιο συγκεκριμένα, ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στα κεφάλαια 3, 4 και 5 που αφορούν τα Κοινά Επίπεδα Αναφοράς, τη χρήση της γλώσσας και τις ικανότητες του μαθητή/χρήστη. Παρ' όλα αυτά, πέραν των εισαγωγικών κεφαλαίων 1 και 2, και τα κεφάλαια 6 ως 9 είναι εξίσου σημαντικά, καθώς καλύπτουν με γενικές οδηγίες και κατευθυντήριες γραμμές όλες τις φάσεις διδασκαλίας της γλώσσας.

Για τις ανάγκες της παρούσας εισήγησης θα εξεταστεί η διαδικασία της διδασκαλίας της γλώσσας στα τρία κύρια στάδια που τη διέπουν: α. στο σχεδιασμό του γλωσσικού μαθήματος, β. στην υλοποίηση του γλωσσικού μαθήματος και γ. στην αξιολόγηση. Στον ακόλουθο πίνακα συνοπτικά αναφέρεται ποια κεφάλαια και ποιες επιμέρους ενότητες συγκεκριμένων κεφαλαίων του ΚΕΠΑ μπορούν να χρησιμοποιηθούν στις τρεις παραπάνω φάσεις διδασκαλίας της γλώσσας. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να σημειωθεί ότι ο πίνακας που ακολουθεί είναι γενικός και οπωσδήποτε ενδεικτικός κάποιων πολύ χρήσιμων στοιχείων του ΚΕΠΑ σε σχέση με τη διδακτική διαδικασία.

Πίνακας 1.

Εφαρμογή του ΚΕΠΑ στη διδασκαλία: Φάσεις διδασκαλίας και σχετικά κεφάλαια ΚΕΠΑ

Γλωσσικό μάθημα	
ΣΤΑΔΙΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΟ ΚΕΠΑ
ΣΤΑΔΙΟ 1: Σχεδιασμός: Ποιος διδάσκει; Τι θα διδάξει; Σε ποιο κοινό; Με ποιον τρόπο;	ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ Κεφάλαιο 6 του ΚΕΠΑ: 6.3: Οι διάφοροι χρήστες του ΚΕΠΑ και ο ρόλος τους στη γλωσσική διδασκαλία 6.4: Αναφορά μεθοδολογικών επιλογών για τη διδασκαλία της δεύτερης/ξένης γλώσσας: γενικές προσεγγίσεις, μέσα, κείμενα, απαιτήσεις και προσδοκίες από τους μαθητές, ανάπτυξη γλωσσικών ικανοτήτων και 6.5: Γλωσσικά λάθη και σφάλματα ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Κεφάλαιο 8 του ΚΕΠΑ: Σχεδιασμός Α.Π. με βάση την πολλαπλογλωσσική/πολλαποπολιτισμική ικανότητα 8.2: Γενικό πρόγραμμα και επιλογές και 8.3: Σενάρια Α.Π.
ΣΤΑΔΙΟ 2: Υλοποίηση του γλωσσικού μαθήματος Διδασκαλία Ανάπτυξη ικανοτήτων Χρήση της γλώσσας Εκτέλεση καθηκόντων Αφομοίωση	ΧΡΗΣΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ: Κεφάλαιο 3: ΕΠΙΠΕΔΑ ΓΛΩΣΣΟΜΑΘΕΙΑΣ, ΚΟΙΝΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΑΝΑΦΟΡΑΣ 3.4: Ενδεικτικοί περιγραφητές και πίνακες: Πίνακας 1: Σφαιρική κλίμακα Κοινών Επιπέδων Αναφοράς Πίνακας 2: Πλέγμα αυτοαξιολόγησης Πίνακας 3: Ποιοτικές πτυχές της χρήσης προφορικού λόγου Κεφάλαιο 4: Γενικό περιεχόμενο, πεδία, περιστάσεις 4.1.3: Πίνακας 5- ΤΑ ΠΕΔΙΑ και τα χαρακτηριστικά τους 4.3-4.5: ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ: Καθήκοντα, δραστηριότητες και στρατηγικές 4.6: Κείμενα ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ: Κεφάλαιο 5: Ικανότητες: Γενικές, επικοινωνιακές, κοινωνιογλωσσικές, πραγματολογικές- Διδασκαλία λεξικών και γραμματικών στοιχείων για την ανάπτυξη μιας ικανότητας, κλίμακες ακρίβειας (π.χ. λεξιλογικής και γραμματικής) ανά επίπεδο ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ-ΑΦΟΜΟΙΩΣΗ Κεφάλαιο 7: Καθήκοντα, εκτέλεση, ικανότητες, συνθήκες και περιορισμοί, στρατηγικές και δυσκολίες
ΣΤΑΔΙΟ 3: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ Τι είδους αξιολόγηση; Σε ποιο στάδιο της διαδικασίας; Με ποιον τρόπο; Ποια η ανατροφοδότηση για το γλωσσικό μάθημα;	Κεφάλαιο 3: Πίνακες στο 3.4 (όπως στο Στάδιο 1) 4.1: πεδία, συνθήκες και περιορισμοί, 4.6: κείμενα 5.2: επικοινωνιακές ικανότητες 7 : για τα καθήκοντα Κεφάλαιο 9: Το ΚΕΠΑ ως πλαίσιο αξιολόγησης, κατασκευή δοκιμασιών, κατάλογοι ελέγχου, είδη αξιολόγησης (τύποι) και περιγραφές Παραρτήματα Α, Β, Γ και Δ: Τεχνικές λεπτομέρειες για την ανάπτυξη των περιγραφητών, άλλες κλίμακες, Δηλώσεις «CanDo» της ALTE

Έπεται παράδειγμα χρήσης του ΚΕΠΑ -στηριγμένο στην καθημερινή μας εμπειρία- για την ανάπτυξη ερωτημάτων κατά τη διαδικασία της πιστοποίησης επάρκειας της ελληνομάθειας.

8. Παράδειγμα ανάπτυξης εξεταστικών ερωτημάτων σύμφωνα με το ΚΕΠΑ

Όπως φάνηκε στην παρούσα εισήγηση, το ΚΕΠΑ έχει πληθώρα εφαρμογών στη διδασκαλία και την αξιολόγηση. Στο σημείο αυτό θα παρουσιαστεί ένα παράδειγμα συνδυαστικής χρήσης στοιχείων του ΚΕΠΑ, με τη μορφή ενός μικρού μοντέλου για την κατασκευή εξεταστικού ερωτήματος πιστοποίησης επάρκειας της ελληνομάθειας και ειδικότερα για την παραγωγή προφορικού λόγου στο επίπεδο B2⁴.

Στον πίνακα 1, κεφάλαιο 3.4 του ΚΕΠΑ βρίσκουμε αναλυτική περιγραφή του τι μπορεί να κάνει ο υποψήφιος σε αυτό το επίπεδο:

Μπορεί να κατανοήσει τις κύριες ιδέες ενός σύνθετου κειμένου, τόσο για συγκεκριμένα, όσο και για αφηρημένα θέματα, συμπεριλαμβανομένων συζητήσεων πάνω σε τεχνικά ζητήματα της ειδικότητάς του. Μπορεί να συνδιαλλαγεί με κάποια άνεση και αυθορμητισμό που καθιστούν δυνατή τη συνήθη επικοινωνία με φυσικούς ομιλητές της γλώσσας χωρίς επιβάρυνση για κανένα από τα δύο μέρη. Μπορεί να παραγάγει σαφές, λεπτομερές κείμενο για ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και να εξηγήσει μια άποψη πάνω σε ένα κεντρικό ζήτημα, δίνοντας τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των διαφόρων επιλογών.

Επίσης, υπάρχει περιγραφητής της συγκεκριμένης δεξιότητας για αυτό το επίπεδο με τη μορφή αυτοαξιολόγησης (πίνακας 2, κεφάλαιο 3.4 του ΚΕΠΑ):

Μπορώ να συνδιαλέγομαι με κάποιο βαθμό άνεσης και αυθορμητισμού που επιτρέπει την ομαλή συνδιαλλαγή με φυσικούς ομιλητές. Μπορώ να λάβω ενεργά μέρος σε μια συζήτηση σε γνωστά περιβάλλοντα, εξηγώντας και υποστηρίζοντας τις απόψεις μου.

Στο κεφάλαιο 4.4.3.1 πληροφορούμαστε τι είδους καταστάσεις μπορεί να αντιμετωπίσει ο υποψήφιος:

Μπορεί να ανταπεξέλθει γλωσσικά κατά τη διαπραγμάτευση μιας λύσης σε μια διαφορά, όπως μια άδικη κλήση της τροχαίας, η οικονομική υποχρέωση για τη φθορά σε ένα διαμέρισμα, η ευθύνη σχετικά με ένα ατύχημα. Μπορεί να στοιχειοθετήσει μια υπόθεση αποζημίωσης, χρησιμοποιώντας πειστική γλώσσα για να απαιτήσει ικανοποίηση καθώς και να δηλώσει με σαφήνεια τα όρια των παραχωρήσεων που είναι διατεθειμένος να κάνει.

⁴ Σχετικά με τις εξεταστικές δοκιμασίες επιπέδου B2 βλέπε: <http://www.greeklanguage.gr/certification/node/101>

Αξιοποιώντας τώρα τις πληροφορίες που σχετίζονται με το πεδίο (πίνακας 5, κεφάλαιο 4.1.3), μπορούμε να συγκεκριμενοποιήσουμε το εξεταστικό ερώτημα

- *Πεδίο: Δημόσιο*
- *Θεσμός: Υπηρεσίες*
- *Πρόσωπα: Πολίτης- Υπάλληλος*
- *Αντικείμενο: Αγαθά-Υπηρεσίες*
- *Εκδηλώσεις: Καταγγελίες*
- *Διεργασία: Εξασφάλιση δημόσιων υπηρεσιών*
- *Κείμενο: Καταγγελία σε αρχή*

και να οδηγηθούμε στη δημιουργία ενός θέματος για συζήτηση-συνδιαλλαγή μεταξύ δύο υποψηφίων βασισμένη στα στοιχεία που προαναφέρθηκαν:

ΣΥΝΟΜΙΑΗΤΗΣ/ΣΥΝΟΜΙΑΗΤΡΙΑ Α:

Είστε υπάλληλος στο Δήμο και έχετε την ευθύνη της τηλεφωνικής γραμμής για τις καταγγελίες των δημοτών. Σας τηλεφωνεί ένας κύριος/μία κυρία σε έξαλλη κατάσταση, γιατί κάτω από το σπίτι του/της δεν έχουν μαζέψει τα σκουπίδια εδώ και τρεις βδομάδες. Ζητάτε τα στοιχεία του/της, προσπαθείτε να τον/την καθησυχάσετε και τον/τη διαβεβαιώνετε πως οι αρμόδιοι υπάλληλοι θα μαζέψουν τα σκουπίδια μέσα σε δύο μέρες.

ΣΥΝΟΜΙΑΗΤΗΣ/ΣΥΝΟΜΙΑΗΤΡΙΑ Β:

Εδώ και τρεις βδομάδες δεν έχουν μαζέψει τα σκουπίδια από τη γειτονιά σας, η κατάσταση είναι αφόρητη και δεν μπορείτε να παρκάρετε το αυτοκίνητό σας, ενώ η πόρτα της πολυκατοικίας είναι γεμάτη σκουπίδια. Είστε έξαλλος/η για την κατάσταση και τηλεφωνείτε στην αρμόδια υπηρεσία του δήμου για να καταγγείλετε το γεγονός. Δίνετε τα στοιχεία σας και απαιτείτε ο Δήμος να μαζέψει άμεσα τα σκουπίδια.

9. Συζήτηση

Όσα αναφέρθηκαν στην παρούσα εργασία είναι ενδεικτικά για τη συμβολή του ΚΕΠΑ τόσο στη γλωσσική διδασκαλία όσο και στην αξιολόγηση. Από την έρευνα φάνηκε ότι το ΚΕΠΑ αποτελεί έργο επίκαιρο και ζωντανό, με ποικίλες εφαρμογές και προεκτάσεις. Αναδείχθηκαν ακόμη οι δυνατότητες περαιτέρω αξιοποίησής του, διάδοσης και βελτίωσής του. Το γεγονός αυτό σηματοδοτεί και την ουσία του: είναι έργο αναφοράς, όπως λέει και ο τίτλος του. Άρα, η παρούσα εργασία κλείνει με την υπενθύμιση ότι

η προσφορά του ΚΕΠΑ δεν έχει εξαντληθεί και πως μπορεί να αποτελέσει βάση για πολλά μελλοντικά ερευνητικά θέματα. Εξάλλου, η ανάγκη του σύγχρονου ανθρώπου για επικοινωνία και προσέγγιση μέσα σε πολύγλωσσα περιβάλλοντα είναι αυτή που γέννησε και τροφοδοτεί το ΚΕΠΑ, ένα δηλαδή κοινό πλαίσιο αναφοράς για την Ευρώπη και για κάθε συνάντηση πολιτισμών.

Βιβλιογραφία

Council of Europe. 2001a. *A Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge University Press. Retrieved 20 March 2011 from http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf

Council of Europe. 2001b. *A Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – A General Guide for Users*. Strasbourg: Council of Europe.

Fulcher, G. 2004a. Deluded by artifices? The Common European Framework and harmonization. *Language Assessment Quarterly* 1 (4), 253-266.

Fulcher, G. 2004b. Are Europe's Tests being built on an unsafe framework? In *Guardian Education*. Retrieved 15 March 2010 from www.guardian.co.uk.

Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις γλώσσες: Εκμάθηση, διδασκαλία, αξιολόγηση (ελληνική μετάφραση). 2008. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Keddie, J.S. 2004. The CEF and the secondary school syllabus. In *Insights from the Common European Framework*. Oxford: Oxford University Press, 43-54.

Little, D. 2006. *Learner autonomy: drawing together the threads of self-assessment, goal-setting and reflection*. Retrieved 13 December 2010 from http://archive.ecml.at/mtp2/Elp_tt/Results/DM_layout/00_10/06/06%20Supplementary%20text.pdf

van Ek, J.A. 1976. *The Threshold level in a European Unit/credit System for Modern Language Learning by Adults*. Strasbourg: Council of Europe.

van Ek, J.A. & Trim, J.L.M. 2001a. *Waystage*. Cambridge: CUP.

van Ek, J.A. & Trim, J.L.M. 2001b. *Threshold 1990*. Cambridge: CUP.

van Ek, J.A. & Trim, J.L.M. 2001c. *Vantage*. Cambridge: CUP.

Weir, C. 2005. Limitations of the Common European Framework for developing comparable examinations and tests. *Language Testing* 22(3), 281-300.